

РЕЦЕНЗИЯ

от доц. д-р Людмил Мартинов Малев

член на научно жури (зап. РД 38-386/05.06.2015 г.)

по защита на дисертационен труд на Иван Кирилов Йовчев

на тема: „АВТОНОМИЯ – АВТОКЕФАЛИЯ И НАЧИН НА

ПРОВЪЗГЛАСЯВАНЕТО ИМ (С ОГЛЕД НА МАКЕДОНСКАТА
СХИЗМА)”

професионално направление 2.4 Религия и теология

научна специалност: Църковно право

Софийски Университет „Св. Климент Охридски”

Богословски факултет

Данни за процедурата

Първото заседание на научното жури бе проведено на 10.06.2015 г. На него бяха представени обстоятелствата по процедурата, както и бяха определени авторите на рецензии и становища за дисертационния труд. Представената от докторанта научна продукция и изискуемите документи съответстват на нормативната база. Въз основа на това констатирам, че процедурата е спазена.

Данни за докторанта

Иван Кирилов Йовчев е редовен докторант в Богословския факултет на СУ „Св. Климент Охридски” в периода 2009-2012 г. Отчислен е с право на защита, във връзка с присъждането му на образователна и научна степен „доктор”. От 2002 до 2007 г. е студент (бакалавър) и придобива магистърска степен по Теология през 2009 г. в същия факултет. До настоящия момент е преминал няколко специализации. Понастоящем (от 2013 г.) е асистент по История на Църквата и Църковно право в Богословски факултет на СУ.

Научна продукция и научни приноси

Дисертационният труд на докторанта Иван Йовчев е на тема „Автономия – Автокефалия и начин на провъзгласяването им (с оглед на македонската схизма)”. Обемът от 254 стандартни страници е разпределен в следната структура: Предговор, Увод, три глави (всяка глава е разделена на точки, които оформят вътрешната ѝ структура), Заключение, Приложения и Използвана литература.

Основните проблеми, обект на изследването, са разпределени в отделните глави и се съдържат в тяхната формулировка. **Първа глава** – Особености и характер на църковната организация в Македония в периода IV-XX век. Тук основните моменти, върху които акцентира дисертантът, са:

Проникване на християнството на територията на днешна Македония; Църковната организация в западните български земи по време на Първото българско царство; Охридската архиепископия 1018-1767 г.; Църковната организация в Македония до учредяване на Българската екзархия; Църковната организация в Македония в периода 1870-1915 г. **Втората глава** – Организация на църковния живот в Македония в периода 1915-1960 г. разглежда устройството и управлението на македонските епархии след Първата световна война; Учредяване на МПЦ след Втората световна война и последващото решение на Сръбската православна църква; Македонската църква през 50-те години на XX в. Специално е разгледан въпросът за каноничния статут на Сръбския патриарх в Устава на МПЦ от 1960 г. и различното му интерпретиране от двете църкви. **В Глава Трета** – Развитие на МПЦ през втората половина на XX век – Иван Йовчев се съсредоточава върху спора между двете страни, като анализира основните събития и документи, свързани с проблема за македонската автокефалия.

Следват Заключение, Приложения (включващи А. Тематично приложение и Б. Документални приложения) и Списък на използваната литература. Основната цел на изследването, както я определя дисертантът, е да се изясни православно гледище по въпроса за автономията и автокефалията и вероятното им прилагане в Македонската църква, като се има предвид сегашното статукво. Амбициозна и сложна задача, с оглед на противоречието канонични основания-фактическо състояние. От тук произтича както необходимостта внимателно да се проучат фактите и документите, така и ангажираността на дисертанта с ясно и категорично мнение.

Резултатът като обем (основният текст и приложенията) е удовлетворяващ.

Общото ми констатация е, че Иван Йовчев познава и се е справил успешно със сложната задача. Налице е силна мотивация, още повече, че в нашата църковна историография въпросът не е обстойно изследван. В различните части са разгледани, като е използвана удачна методология, основните въпроси, включени в обхвата на темата.

Цялата изворова и научна база е посочена в края на дисертационния труд (стр.246-254) и включва извори, сборници с текстове и документи, проучвания и публикации (на кирилица, латиница и гръцки), както и интернет източници. От това следва, че дисертантът е проучил обстойно наличните и достъпните за него източници и е базирал изследването върху солиден обем чужди трудове.

Езикът и стилът на дисертацията са съобразени със спецификата на проблематиката, което придава яснота и добра четивност на текста.

Този труд е полезен за научни работници, клирици на БПЦ и за широк кръг читатели, интересувани се от проблемите, касаещи статута на отделните църковни субекти в рамките на всеправославната общност.

В автореферата си дисертантът посочва две свои публикации (изискуемият минимум), свързани с темата на дисертацията. Това свидетелства за траен и задълбочен интерес. И. Йовчев е открил и своя научен принос. Общо приносите (3 на брой) се свеждат до това, че темата за първи път се разработва от автора в български текст от такъв характер. Приемам приноса за действителен, като бих прибавил още един много важен: Чрез приложенията дисертантът прави публично достъпни документи, които биха могли да послужат и за други детайлни проучвания.

Наред с изтъкнатите положителни страни на дисертационния труд, бих отправил и следните критични бележки:

I. Касаещи преди всичко отношението тема-съдържание. Така формулирана, темата предполага превес на проблема: статут на една обособила се църковна общност и начинът на каноничното ѝ признаване. Историческите факти, относно историята на християнството и Църквата в територията на днешна Македония би следвало да са примери и основания за утвърждаване или отхвърляне на съответните тези. Дисертантът е положил много труд за да представи историческото развитие, което отдавна е известно от много други изследвания. Независимо от опитите да се изопачава, фалшифицира и дори фабрикува историята. Оттук и проблемът с баланса на съдържанието: Въпросът за същността и придобиването на съответните статuti е разгледан теоретично в Увод (т.13) и в тематичното приложение. Чисто технически уводната част (вкл. предговора) е доста обемна – 27 страници от общо 164 страници основен текст.

II. Добре би било в прегледа на историографията или в точка 11 на Увода (Трудности в хода на изследването) дисертантът да изясни липсата на сръбски изследвания по темата.

III. Хипотезите са дадени като пътища за излизане от сложната ситуация. Мисля, че би следвало да се акцентира върху възможните решения и произтичащите от тях последици.

IV. На места в текста има пояснителни бележки, касаещи преди всичко личности и събития, което не е необходимо (напр. кратки биографични справки).

V. По-горе подчертах, че стилът прави работата четивна. Тук ще отбележа, че в редица случаи са използвани изрази, които не са типични за научно съчинение. (напр. началото на т.3 от гл.I „В историята на отделни народи съществуват събития, които често пъти пораждаат трагични вълнения в заинтересования читател...”; с.41 „Когато четем внимателно...”; с.42 „тежка и повратна е била съдбата...”).

VI. Заключение. Обобщението и изводите съществуват, но отстъпват пред краткия преразказ на съдържанието. Лично за мен е интересен изразът „статут на полунезависимост” (стр.164).

VII. По отношение на Тематичното приложение -според мен би следвало да е в основния текст, но това си е право на автора. Със сигурност обаче десетината страници еклесиология биха могли силно да се редуцират.

В заключение се връщам към първоначалната си констатация. Дисертантът е положил огромен труд в издирването на литература и документи, както и при написването. Налице е текст, който показва умение за работа по научноизследователска задача. Резултатът е положителен и изтъкнатите критични бележки не поставят под съмнение неговата научна стойност.

С Иван Йовчев нямаме публикации в съавторство и не участваме съвместно в научни проекти.

Въз основа на изложеното по-горе давам висока оценка на дисертационния труд на Иван Кирилов Йовчев и ще гласувам положително да му бъде присъдена образователната и научна степен „доктор” по професионално направление 2.4. Религия и теология

Доц. д-р Людмил Малев